

Zdroj : <http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/horsky.html>

Jan Horský

* 13. 4. 1940 Špinov, okr. Žďár nad Sázavou

V r. 1962 ukončil studium fyziky a matematiky na PŘF MU v Brně. Hodnost kandidáta matematicko-fyzikálních věd získal v r. 1970 na MFF UK, hodnost DrSc. v týchž vědách na MFF UK v r. 1980. Docentem teoretické fyziky na PŘF MU byl jmenován v r. 1973, profesorem v r. 1981. Americký biografický institut ho jmenoval "Man of the Year 1997".

Teoretickou fyzikou se začal zabývat od poloviny svých univerzitních studií; zejména ho zajímaly dvě oblasti moderní teoretické fyziky: speciální a obecná teorie relativity. K vlastnímu promyšlenějšímu a hlubšímu obrazu světa dospíval postupně studiem vzájemně hodně odlišných filozofických názorů. Z antických filozofů ho nejvíce ovlivnil Seneca, především některými svými Listy. Z filozofie novověké je mu blízký B. Spinoza, ze soudobé K. Popper.

Ještě v 60. letech bylo u nás třeba studentům i širšímu okruhu zájemců vysvětlovat fyzikálně-filozofický obsah speciální relativity. V Brně byla situace ještě o něco složitější vzhledem k místním důvodům. Bylo proto nejvýše nutné především kvalifikovaně popularizovat, psát, přednášet. Tento směr H. působení vrcholí dvěma vydáními jeho překladu díla B. G. Kuzněcova Einstein – život, smrt, nesmrtelnost. Ve vědecké práci H. přechází od speciální teorie relativity k obecné teorii relativity (Einsteinově teorii gravitace). Přirozený prostor k zobecňujícím úvahám filozofického charakteru je zde snad ještě větší. Z hlediska jeho vlastního přínosu je třeba připomenout alespoň dva milníky: V r. 1975 v Brně organizoval první Československé mezinárodní symposium o obecné teorii relativity a gravitaci. Přítomnost velmi významných relativistů ze světa, majících zájem i o širší filozofické souvislosti, dovolila řadě našich starších i mladých zájemců navázat příslušné kontakty. Druhý milník souvisí s odborným zájmem pochopit i obecnější obsah Machova principu. Stal se iniciátorem mezinárodní konference Ernst Mach and the Development of Physics, která se konala na UK v r. 1988. V jejím rámci se uskutečnila řada setkání a byly zde prodiskutovány i širší filozofické aspekty související s Machovými a Einsteinovými názory. V poslední době H. zaujaly

obecnější otázky vědy, konkrétně pak vztah mezi intenzitou pěstování vědy na univerzitách a pokračujícím spotřebitelským stylem života lidské společnosti. Rád se věnuje i recenzím filozofických děl s fyzikálně filozofickou tematikou. – Svůj zájem o relativistickou fyziku a o odpovídající filozofické úvahy a závěry odvozuje od českých relativistů starší generace – F. Závíšky, F. Nachtikala, V. Votruby a M. Brdičky.

Bibliografie: *Základy speciální teorie relativity*, 1965; *Úvod do teorie relativity*, 1975; *On the Principles and Problems of general Relativity*, 1975; *Kvantová mechanika*, 1978. **Sborníky:** *The Mach Principle and the Inverse Variational Principle* (s J. Novotným), *E. Mach and the Development of Physics*, 1991; *Jak jedna řešení s druhými do souvislosti přišla*, *O tvořivosti ve vědě, politice a umění*, 1993; *Le temps et la question d'origine – le mythe, la philosophie et le principe anthropique* (s J. Krobem), *Cosmic Space: scientific, philosophical and cosmological approaches*, St. Petersburg 1994; *Učitel na universitě a věda*, *University na prahu nového tisíciletí*, 1995. **Čas. přisp.:** *Základy teorie relativity*, *Rozhledy matematicko-fyzikální (RMF)* 1963–64; *The Energy-momentum tensor of a static geavitational field*, *Czech. J. Phys.* 1964; *Albert Einstein*, *RMF* 1965; *Úvod do obecné teorie relativity*, *Pokroky MFA* 1966; *Akademik Landau zemřel* (s M. Lencem), *RMF* 1968; *A comment on thinn shells in General Relativity*, *Phys. Lett.* 1968; *Must it really be $E=O$?* (s J. Novotným), *Acta Phys. Polonica* 1971; *Minulost hvězd*, *VaŽ* 1976; *Prostor a čas v současné fyzice*, *SPFFBU* 1980–81, G 24–25; *Fyzika a poznávání megasvěta*, *Dimense prostoru*, *Universitas* 1985; *Space, Time, Gravitation* (s N. Mickevičem, J. Vladimirovem), *Moscow* 1987; *150 let od narození Ernsta Macha* (s N. Mickevičem, J. Vladimirovem), *Pokroky MFA* 1988; *Killing vectors of vacuum space times and electromagnetic four potentials* (s N. Mickevičem), *Czech. J. Phys.* 1989; *Tři čtvrti století* (s H. Poláckovou), *Universitas* 1991; *Inflace i v kosmologii?* *Universitas* 1995. **Překlady:** B. Kuzněcov: *Einstein – život, smrt, nesmrtelnost*, 2. vyd. 1985.

Who is Who in Research and Development (GB); Who is Who in the World (USA).

Navštívil jsem tohoto pana profesora (v Brně na přírodovědě) se svou hypotézou jako prvního fyzika v řadě, kterým jsem chtěl svou myšlenku předvést, a to **už v r. 1982.** Debatovali jsme cca 20 minut, spíš debatoval on. V podstatě jsem ho přišel požádat o pomoc s vývojem své HDV. Vyprovázel mě na schodiště fakulty a tam mi řekl : „Víte, věda kráčí jiným směrem. Pane Navrátilo, přeji hodně štěstí a až na to přijdete, přijďte.“ V tu chvíli jsem

měl na rtech odpověď, kterou jsem nahlas mu neřekl : „pane profesore, až na to přijdu, to už za Vámi chodit nemusím, to už budu v čítankách“.

JN, 04.04.2011